ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
Sayı: 9, Cilt: 9, 2000

MUHAMMED B. ABDILVEHHÂB

Abdulazîz b. Abdillah b. Bâz

Tercüme: Yrd. Doç. Dr. Enbiya Yıldırım
Cumhuriyet Üniversitesi Ilahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Sunuş:

Muhammed b. Abdilvvehhâb, üzerinde yoğun spekülasyonlar olan bir isimdir. Kimileri onu Kur'ân ve **sünnet** eksenli bir hareketin imamı olarak kabul ederken, kimilerince ehl-i **sünnet** yolundan sapmış biri olarak görülür ve başlattığı hareket "Vehhâbîlik" diye isimlendirilir.

Aşağıda, bugün Suud-i Arabistan'ın en yüksek dini mevkisinin başında bulunan Bin Bâz'ın 1965 yılında el-Câmiatu'l-Islâmiyye rektör vekili iken Muhammed b. Abdilvehhâb'la ilgili verdiği konferans yer almaktadır. Bu konferans Ibn Abdilvehhâb'ı bir müceddid olarak takdim ederken, -bu ülkede türbe vb. yerlere karşı gösterilen katı tutumu hazırlayan sebepler gibi- Suud-i Arabistan gerçeğiyle ilgili bazı ipuçlarını da içinde saklamaktadır. Konferans sahibinin bazı yaklaşımları ise -hiç şüphesiz- okuyucuya garip gelecektir:

Suud ailesinin Muhammed b. Abdilvehhâb'la birlikte yürüttüğü bölgeye hakim olma mücadelesini sadece Kur'ân ve sünneti hakim kılma çabası olarak görmesi, bu bağlamda Türkler ve Mısırlılarla yürütülen mücadeleyi hakla batılın savaşı olarak değerlendirmesi gibi. Hanedan idaresine övgülerine bakılacak olursa, Bin Bâz'ın yönetim tarzıyla ilgili her hangi bir kaygısının bulunmadığı anlaşılacaktır. Burada ilk önce, konferans sahibi Bin Bâz'la ilgili bilgi verilecek, ardından da konferansın tercümesi sunulacaktır:

Abdulazîz b. Abdillah b. Bâz:

Abdulazîz b. Abdillah b. Abdirrahman b. Muhammed b. Abdillah Âl Bâz 1912 yılı kasım ayında Necd'in başkenti Riyad'da doğdu. Ilim sevdalısı bir aile içinde yetişti. Küçük yaşında Kur'an'ı hıfzetti. Ardından Riyad'daki alimlerden dîn ve dil ilimlerini tahsil etmeye koyuldu. Çoğu Muhammed b. Abdilvehhâb'ın torunu olmak üzere, pekçok hocadan istifade etti.

Hocalarından bazıları şunlardır: Riyad kadılarından Muhammed b. Abdillatîf b. Abdirrahman. Sâlih b. Abdilazîz b. Abdirrahman. Yine Riyad kadılarından Sa'd b. Hamd b. Atîk, maliye bakanlarından Hamd b. Fâris, özel tecvîd dersleri aldığı Sa'd b. Vakkâs el-Buhârî, müftî Muhammed b. Ibrahim. Bu sayılanların sonuncusu Muhammed b. Abdilvehhâb'ın torunlarından olup, son derece birikimli bir insan olduğu zikredilmektedir.

Bin Bâz 1928'den itibaren 10 yıl süreyle bu hocasından dersler aldı. Muhammed b. Ibrahim'le yaptığı derslerin de son derece verimli geçtiği belirtilmektedir. Sabah namazından sonra güneş doğana kadar camide, kuşluk vakti hocanın evinde, öğle, ikindi ve akşam namazlarının ardından da mescidde bu hocasıyla dersler yapmıştır.

Bin Bâz bu yetişme süreci sonunda başta Hanbelî fıkhı olmak üzere hukukta, sened ve metin açısından hadiste, Kur'an ilimlerinde ve kelâmda kendisini iyi derecede yetiştirmiştir.

Üstlendiği görevlere gelince: Harac bölgesinde 1938'den 1952'ye kadar 14 küsûr yıl kadılık yaptı. Bu süre zarfında sadece kadılıklı yetinmemiş bölgenin eğitim, tarım ve sağlık sorunlarıyla da yakından ilgilenmiştir. Ardından ilk açıldıkları yıl olan 1952'den 1960'a kadar fakülte ve enstitülerde dersler verdi.

Şeriat Fakültesi'nde fıkıh, tevhîd ve hadis derslerini üstlendi. Bu derslerin ardından 1961 yılında el-Câmiatu'l-Islâmiyye rektör vekilliğine atandı. Uzun yıllardır er-Reîsu'l-Âm li Idârâti'l-Buhûsi'l-Ilmiyye ve'l-Iftâ ve'd-Da've ve'l-Irşâd sıfatıyla görev yapmaktadır.

Eserlerine gelince, bir kısmı şunlardır: *Nakdu'l-Kavmiyyeti'l-Arabiyye, Tevdîhu'l-Menâsik, Risâle fî Nikâhi'ş-Şiğâr, el-Cevâbu'l-Mufîd fî Hukmi't-Tasvîr, Risâle fi't-Teberruc ve'l-Hicâb.*[1]

[1] Bin Bâz'ın biyografisi ve verdiği konferans şu kitapçıktan tercüme edildi: Abdulazîz b. Abdillah b. Bâz, *el-Imâm Muhammed b. Abdillah Da'vetuhû ve Sîretuh*. Riyad-1403/1983.

Konferans:

Bismillahirrahmanirrahîm.

Alemlerin rabbi Allah'a hamd olsun. Allah Teâlâ kulu ve rasûlü, aynı zamanda mahlukatının en hayırlısı olan efendimiz ve önderimiz Muhammed b. Abdillah'a, âline, ashabına ve onu sevenlere salât-u selâm etsin.

Sevgili kardeşler! Kıymetli gençler! Düşünceleri aydınlatmak, hakikatları izah etmek, Allah ve kulları için nasihatta bulunmak, konferans konusu olan zatla ilgili hakikatları söylemek hususunda üzerime düşen görevin bir kısmını ifa etmek için bu kısa konuşmayı sunmak üzere huzurlarınızdayım. Konuşmamızın başlığı; *Üstad Imam Muhammed b. Abdilvehhâb, Daveti ve Yaşantısı*dır.

Söz ıslah edicilerden, davetçilerden ve müceddidlerden, onların güzel hal ve hasletlerinden, kıymetli çabalarını hatırlatmaktan, ihlaslarından, davet ve ıslah çalışmalarında samimi olduklarını açıklamaktan açılınca; ve söz, temiz ruhların iştiyak duyduğu, kalplerin mutlu olduğu, insanların düzelmesini ve hak yola daveti arzulayan herkesin yâdlarını duyunca sevindiği, din için son derece gayret gösteren ıslah edicilerden, onların ahlaklarından, davranışlarından ve yaşamlarından açılınca; sizlere büyük bir şahsiyetten, büyük bir ıslahatçıdan, son derece gayretli bir davetçiden bahsetmek istedim. Evet bu kimse, hicrî XII. asırda Arap yarımadasında Islamın müceddidi olan büyük insan Imam Muhammed b. Abdilvehhâb b. Suleyman b. Ali et-Temîmî el-Hanbelî en-Necdî'dir. Gerek Arap yarımadasında ve gerekse diğer bölgelerdeki insanlar, özellikle de alimler, liderler ve önde gelenler onu bilirler. Pekçok kimse onunla ilgili gerek kısa ve gerekse geniş çaplı makaleler ve müstakil çalışmalar hazırlamışlardır. Müsteşriklerin bile onunla ilgili pekçok çalışması vardır. Bazı yazarlar da islah edicilere ve tarihe dair çalışmaları içinde ondan bahsetmişlerdir. Bu yazarlardan insaf sahibi olanlar onu büyük bir ıslahatçı, Islam müceddidi, rabbinin nuru ve hidayeti üzere bulunan ve sayması zor olacak daha birçok evsafta zikrederler. Bunlardan birisi de Ebûbekr Huseyn b. Ğannâm el-Ihsâî'dir. Üstadla ilgili çok güzel bir çalışma hazırlamış, davetini, yaşamını ve gazvelerini anlatmıştır. Bu bağlamda başka pekçok çalışma daha yapmış, Ibn Abdilvehhâb'ın mektupları ve Kur'an ayetlerinden istinbat ettiği hükümlerle ilgili müstakil çalışmalar hazırlamıştır.

Onunla ilgili yazanlardan birisi de Osman b. Bişr'dir. Bu zat *Unvânu'l-Mecd* adlı eserinde üstaddan, davetinden, yaşamından, hayat öyküsünden, gazvelerinden ve cihadından bahsetmiştir. Bunların dışında Arap yarımadası haricinde de onunla ilgili yazanlar vardır. Doktor Ahmed Emîn bunlardan birisidir. *Zuemâu'l-Islâm* adlı eserinde, imamdan insaf ölçüleri içinde bahsetmiştir. Bir diğeri de Mes'ûd en-Nedvî'dir. Onunla ilgili yazısında "mazlum ıslah edici" nitelemesinde bulunmuş ve yaşamını güzel bir şekilde vermiştir. Üstad Emîr Muhammed b. Ismail es-San'ânî gibi daha başkaları da bu konuda yazmışlardır. Kendileri Ibn Abdilvehhâb'ın zamanında yaşamışlardı ve onun daveti üzere idiler. Üstadın daveti kendisine ulaşınca sevinip Allah'a hamd etmişlerdi. *Neylu'l-Evtâr* sahibi Allame Muhammed b. Ali eş-Şevkânî de onunla ilgili büyük bir mersiye yazmıştır. Zikri geçenlerin dışında okuyan kesimin ve alimlerin bildiği pekçok kimse onunla ilgili yazmışlardır.

Pekçok çalışmaya rağmen; durumunun, yaşamının, davetinin insanların çoğuna muğlak kalmasından dolayı, onu anlatmaya, güzel bir yol, doğru bir davet ve hak bir cihad üzre bulunduğuna katkı sağlamak istedim. Keza, onunla ilgili sahip olduğum bilgilere dayanarak durumunu birazcık açmayı murad ettim. Ki böylece, onunla ilgili karışık bilgilere ve bir takım şüphelere sahip olan kimseler, bu zat ve davetiyle ilgili gerçekleri görsünler.

Meşhur olan bilgiye göre, Muhammed b. Abdilvehhâb hicrî 1115 (m. 1703) yılında doğdu. 1111 (m. 1699) yılında doğduğu da söylenir. Maruf olan ilk tarihtir. Uyeyne beldesinde babasından okudu. Burası aynı zamanda doğduğu yer olup Necd bölgesinde Yemâme'de bir beldedir. Riyad'ın kuzeybatısına düşer. Riyad'la arasında takriben 70 km.lik bir mesafe vardır. Başka bir ifadeyle Riyad'ın batısından bu kadarlık bir mesafededir. Ibn Abdilvehhâb burada doğdu ve güzel bir şekilde yetişti. Babası Üstad Abdulvehhâb b. Suleyman'ın gözetiminde küçük yaşta Kur'an'ı okudu, öğrenime ve fıkha yöneldi. Uyeyne kadısı olan babası büyük bir fakih, kıymetli bir alimdi.

Bülûğa erdikten sonra haccetti. Haccın akabinde Mekke'de kalmaya karar verdi ve Harem-i Şerîf'teki bazı hocalardan ilim tahsil etti. Ardından Medine'ye gitti. Oranın alimleriyle biraraya geldi. Burada da bir müddet ikamet etti ve meşhur büyük iki alimden istifade etti.

Bunlardan ilki, Abdullah b. Ibrahim b. Seyf en-Necdî'dir. Aslen Mecmaa'lıdır ve *el-Azbu'l-Fâid fî Ilmi'l-Ferâid* kitabının yazarı Ibrahim b. Abdillah'ın babasıdır. Ikincisi ise, Muhammed Hayâtu's-Sindî'dir. Bunlar üstadın Medine'de ders aldığı meşhur hocalarından sadece ikisidir. Muhtemelen bu ikisi dışında bizim bilmediğimiz hocalardan da dersler almıştır.

Üstad ilim talebi için daha sonra Irak tarafına yönelip Basra'ya geldi. Buradaki alimlerle birlikte oldu. Onlardan oldukça istifade etti. Allah'ı tevhîde davete de burada başladı ve insanları sünnete çağırdı. Müslümanlara gerekli olanın, dinlerini doğrudan Kur'an ve sünnetten öğrenmeleri olduğunu söyledi. Bu hususta oradaki alimlerle münakaşa, müzakere ve münazaralarda bulundu. Buradaki hocalarından Muhammed el-Mecmûî meşhurdur. Basra'daki bazı kötü niyetli alimler ona karşı ayaklanınca, kendisi ve mezkur hocası bir takım eziyetlere maruz kaldılar. Bu nedenle Basra'dan ayrıldı, niyeti Şam bölgesine gitmekti. Ancak yeterli maddi imkanı olmadığından bunu gerçekleştiremedi. Basra'dan çıkıp Zubeyr'e, oradan da Ihsâ'ya geçti. Burada alimlerle birlikte oldu ve kelâma dair bazı meselelerde müzakerelerde bulundu. Ardından Hureymilâ beldesine yöneldi. (Allah bilir ya, bu yolculuğunun XII. asrın kırklı yıllarında olması gerekir. Zira Uyeyne'de kadı olan babası, emîrle arasında husumet olunca 1139 yılında Hureymilâ'ya taşınmıştı. Babasının 1139 (m.1726) yılında buraya göç etmesinden sonra Üstad Muhammed de babasının yanına gelmişti. Bu durumda Hureymilâ'ya gelişi 1140 (m. 1727) veya daha sonraki bir tarihtir.)

Buraya yerleşip babası 1153 (m. 1740) yılında vefat edene kadar ilim, tedrîsât ve davetle meşgul olmayı sürdürdü. Bu arada Hureymilâ'lı bazı kimseler onu rahatsız ettiler, bazı sefil kimseler öldürmek bile istediler. Nitekim birkaç kişinin saldırmak için bir duvarda tuzak kurdukları, birilerinin bunu fark etmeleri üzerine kaçtıkları söylenir. Bu sefil kimselerin ona buğzetmelerinin sebebi, emr-i bi'l-ma'rûf nehy-i ani'l-munker'de bulunması; emirleri, insanları soyan, onlara eziyet eden ve mallarını yağmalayanları cezalandırmaya teşvik etmesiydi. el-Abîd denilen kimseler de bu sefiller gürûhundandı. Bunlar üstadın karşılarında olduğunu, yaptıklarına razı olmadığını, emirleri onları cezalandırmaya ve şerlerine engel olmaya teşvik ettiğini fark edince ona buğz ettiler ve öldürmek istediler.

Ardından Uyeyne'ye döndü. O vakit oranın emiri Osman b. Muhammed b. Muammer idi. Uyeyne'ye varınca yanına gitti, emîr onu güzel karşıladı. Ona "kalk, insanları Allah'a davet et, biz seninle beraberiz, yardımcıyız" dedi; davetini benimseyip sevgi ve muvafakat gösterdi.

Üstad da öğretmeye, irşada, Allah'a, hayra, kadın erkek herkesi birbirlerini Allah için sevmeye davete başladı. Uyeyne'de şöhret bulup ünü etrafa yayıldı ve civar beldelerden

insanlar gelmeye başladılar. Üstad birgün emîre dedi ki: “Bize müsaade et te Zeyd b. el-Hattâb’ın (r.a.) mezarı üzerindeki türbeyi yıkalım. Çünkü bu doğru yapılmış bir şey değildir. Hem Allah Teâlâ bu işe razı değildir. Rasûlüllah dakabirlere kubbe (türbe) yapılmasını, üzerlerinin mescid edinilmesini yasaklamıştır. Oysa bu türbe insanları saptırmakta ve akîdeleri değiştirmekte, halk şirke düşmektedir. Bu yüzden yıkılması gerekir.” Emîr Osman ona “yıkmaya bir mani yoktur” karşılığını verdi.

Üstad “Cebîlelilerin (Cebîle kabrin yakınındaki köyün ismidir) yıktırmamak için ayaklanmalarından korkarım” deyince, Emîr Osman yaklaşık 600 kişilik ordu ve üstadla birlikte türbeyi yıkmak için yola çıktı. Türbeye yaklaştıklarında geldiklerini duyan Cebîleliler türbeyi savunmak için karşılarına çıktılar. Ancak Emîr Osman ve ordusunu görünce, geri çekilip vaz geçtiler. Üstad türbenin yıkılıp kaldırılmasına bizzat katıldı.

Üstad’ın kıyamından önce, şimdi bir nebze Necd’in durumu, kıyamının ve davetinin sebeplerinden bahsedelim:

Üstadın davetinden önce Necd ahalisi bir müminin razı olmayacağı haldeydi. Şirkin en büyüğü Necd’de ortaya çıkmış ve yayılmıştı. Öyle ki, Allah’ın dışında türbelere, ağaçlara, taşlara, mağaralara, veli olduğunu iddia eden bunaklara, keza veli olduğunu iddia eden akılsız mecnun ve meczuplara ibadet ediliyordu. Sihirbaz ve kahinler ile onlara birşeyler sorup verdikleri cevaplara inanmak Necd’de yaygınlaşmıştı. Bunlara karşı çıkan kimse sayısı ise son derece azdı. Insanları dünya ve onun cazibeleri kaplamıştı. Allah adına çabalayan ve O’nun dinine yardım edenler çok azdı. Durum Mekke ve Medine’de de aynıydı. Şirk, kabirler üzerine türbe yapmak, velilere dua edip onlardan yardım dilemek Yemen’de de yaygınlaşmıştı.

Allah dışında kendisine dua edilen, Allah yanında kendisinden yardım dilenen, kabir, mağara, ağaç, meczup-mecnun kişiler kabilinden şeyler Yemen’de çoktu, Necd beldelerinde ise sayılamayacak kadardı. Bunların yanında, Necd’deki yaygın adetlerden birisi de, cinlere dua edip yardımlarını dilemek, şerlerinden korunmak için adlarına kurban kesmek ve etini evin kuytu köşelerine koymaktı. Üstad bu şirkin halk arasında yaygınlaştığını ve bununla mücadele eden, halkı Allah’a davet etmeye çabalayan birinin olmadığını görünce, ciddiyetle işe sarıldı ve davetin sıkıntılarını yüklendi. Anladı ki cihad gerek, sabır gerek, eziyetlere katlanmak gerek. Böylece Uyeyne’de bulunduğu süre içinde eğitime, insanları hakka yöneltmeye ve irşada eğildi. Allah’ın dinine yardım etmeleri, şirk ve hurafelere karşı beraber çalışmaları için alimlerle mektuplaşmaya ve onlarla müzakerelerde bulunmaya gayret etti. Davetine Necd, Mekke, Medine, Yemen ve diğer bölgelerdeki pekçok alim müspet cevap verdi, ona katıldıklarını yazdılar. Bazıları da karşı çıktılar, davetini ayıpladılar, kınayıp yüz çevirdiler. Kabul etmeyenler şu iki durumdan birinde bulunuyordu:

Cahildiler; hurafeci, Allah’ın dinini ve tevhîdi bilmeyen kimselerdi. Bunların bilgileri babalarının ve dedelerinin içinde bulunduğu cehalet, dalâlet, şirk, bidat ve hurafelerdi. Allah Teâlâ böylesi insanlar hakkında şöyle buyurmaktadır: “Biz atalarımızı bir din üzere bulduk, biz de onların izindeyiz.” (ez-Zuhruf/43, 23).

Diğer grup ise, ilim adamı olarak kabul edilenlerdi. Bunlar, halk “ne sebeple bizleri şimdiye kadar bundan men etmediniz? Niçin Ibn Abdilvehhâb geldi de doğru yolu buldu, sizler alim olmanıza rağmen bu batılı reddetmediniz?” demesin diye inat ve hasedle davetine cephe aldılar. Onu kıskandılar, halktan da utandılar. Dünyayı ahirete tercihte yahudilere uyarak faniyi ukbaya yeğlediler ve hakka karşı inat gösterdiler.

Üstada gelince; sabretti, davetinde gayret gösterdi; gerek Arap yarımadasında ve gerekse diğer bölgelerde kendisini destekleyen alim ve önde gelen zevât ta onu teşvik edip cesaretlendirdi. O da davetine iyice sarıldı ve rabbinden yardım diledi... Allah ta onun güzel emellerini gerçekleştirdi, daveti onunla yaydı, hakkı onunla kuvvetlendirdi, yardımcılar ve destekçiler nasip etti. Sonunda Allah'ın dini galip geldi ve rabbin kelamı hakim oldu.

Üstad Uyeyne'deki davetini eğitim ve irşadla sürdürdü. Sözlü davetin tek başına etkili olmadığını görünce, imkanlar elverdiğince fiilî çalışmaya girişti ve bilfiil şirk eserlerini yıkmaya yöneldi. Bu gayeyle Emîr Osman b. Muammer'e -yukarıda değindiğimiz- Zeyd'in kabri üzerindeki türbenin yıkılmasını söyledi.

Zeyd b. el-Hattâb (r.a.) Hz. Ömer'in kardeşidir. Hicrî 12 (m. 633)'de Museylemetu'l-Kezzâb'la yapılan savaşta şehid olanlardandır. Söylediklerine göre, burada öldürülmüş ve kabri üzerine bir türbe yapılmış.

Mamafih burası bir başkasının kabri de olabilir. Ancak söylentilere göre, Zeyd'in kabriymiş. Yukarıda zikredildiği üzere, Emîr Osman Üstad'a muvafakat etti ve türbe yıkıldı, eseri bugüne değin ortadan kalktı.

Sâlihane bir niyet, isabetli bir gaye ve hakka yardım gayesiyle yıkılan bu türbeyi ortadan kaldıran Allah'a hamd-u senâ olsun. Burada başka türbeler de vardı. Bunlardan birisi de (sahabi) Dırâr b. el-Ezver'e ait olduğu söylenen kabirdi. Üzerindeki türbe yıkıldı. Etrafta böyle başka mezarlar da vardı. Allah bunları da ortadan kaldırdı. Ayrıca bu civarda Allah'tan gayrı ibadet edilen mağara ve ağaçlar mevcuttu. Tümü ortadan kaldırıldı, halka da ziyaret yasağı getirildi. Velhasıl, Üstad yukarıda ifade edildiği gibi, davete hem sözlü hem de fiilî olarak devam etti. Örneğin, Uyeyne'de kadıyken bir kadın kendisine geldi ve yanında birkaç kez zina ettiğini itiraf etti. Aklı yerinde, normal biri midir diye sordurdu. Aklı başında, anormal hali olmayan biri olduğu söylendi. Evli olan kadın itirafında ısrar edip, itirafa zorlandığına veya başka bir şüpheye mahal kalmayınca, recmedilmesini emretti.

Kadın da recmedildi. Işte bundan sonra, türbeleri yıkması, kadını recmetmesi, büyük bir davetle Allah'a çağırması ve insanların Uyeyne'ye hicret etmeleriyle ün saldı.

Üstadın Allah'a davet ettiği, türbeleri yıktığı ve hadleri yerine getirdiği haberi, Ihsâ ve civar beldelerin emiri Hâlidoğullarından Suleyman b. Uray'ir el-Hâlidî'ye ulaşınca, Üstadın durumu bedeviyi korkuttu. Zira Allah'ın hidayet verdikleri hariç, bedevilerin adeti zulmetmek, kan akıtmak, malları yağmalamak ve namuslara halel getirmekti. Emîr, Üstadın işi büyütüp kendi saltanatını ortadan kaldıracağından korktu.

Hemen Emîr Osman'a tehditkâr bir mektup yazdı ve Allah'a davetle meşgul olan bu zatı öldürmesini emretti. Mektubunda şöyle dedi: "Yanınızda tebliğ faaliyetlerinde bulunan kişinin şunları şunları yaptığı haberi bize ulaştı. Ya onu öldürürsün ya da bizdeki vergini keseriz." Yanında Emîr Osman'a ait altın cinsinden vergi vardı. Emîr'in emri Osman'a ağır geldi, karşı gelmesi durumunda vergisini kesmesinden veyahutta savaş açmasından korktu. Üstad'a dedi ki: "Bu emir bana şu minvalde bir mektup yazdı. Seni öldürmek bize yakışmaz ancak, bu emirden de korkarız, onunla savaşamayız. Istersen sen buradan ayrıl." Üstad da ona şunu dedi: "Benim davet ettiğim şey Allah'ın dinidir, lâ ilâhe illelâh kavlini yerleştirmektir, Muhammedun Rasûlüllah şehadetini hakim kılmaktır. Kim bu dine tutunur, ona yardım eder ve bunda sadık olursa, Allah ona yardım eder, güçlendirir ve düşmanlarının beldelerine hakim kılar. Eğer sabreder, istikamet üzere bulunur ve bu hayrı kabul edersen, sana şimdiden müjdeler olsun ki, Allah sana yardım edecek ve bu bedevîden ve diğerlerinden seni

koruyacaktır. Hem de onun hakim olduğu beldelerin ve aşiretinin idaresini sana sunacaktır." Bunun üzerine emîr ona şöyle dedi: "Üstad! Biz onunla savaşamayız. Ona karşı dayanma gücümüz yoktur." Bu söz üzerine Üstad Uyeyne'den ayrılıp Der'iyye bölgesine geçti.

Söylediklerine göre, buraya yürüyerek akşam üzeri vardı. Uyeyne'den sabahleyin yayan yola çıkmıştı. Emîr Osman ona bir binek bile vermemişti. Beldenin iyi zevatından olan ve üst kısmında oturan Muhammed b. Suveylim el-Uraynî'ye misafir oldu. Anlatıldığına göre, bu zat, Üstadın kendisine misafir olmasından korkuya kapıldı, çok geniş olan yeryüzü ona dar geldi ve Der'iyye emiri Muhammed b. Suûd'un kendisini cezalandırmasından korktu. Üstad ise onu sakinleştirdi ve "sana hayırlı müjdeler olsun. Benim insanları davet ettiğim şey, Allah'ın dinidir ve Allah bu dini galip kılacaktır" dedi.

Üstad Muhammed'in Der'iyye'de olduğu haberi Muhammed b. Suûd'a ulaştı. Haberi aktaranın Emîr'in hanımı olduğu söylenmektedir. Salih bir insan hanımının yanına varıp "Muhammed'e bu zatı haber ver.

Davetini kabul etmesi için cesaretlendir, yardımcı olup desteklemesi için teşvik et" demiş. Hanımı sâliha, iyi bir kadınmış. Der'iyye ve civar beldelerin emiri olan kocası Muhammed b. Suûd yanına gelince, ona "büyük bir ganimet var. Sana müjdeler olsun. Bu Allah'ın sana gönderdiği bir ganimettir: Bir davetçi Allah'ın dinine çağırıyor, Allah'ın kitabına davet ediyor, Rasûlüllah'ın sünnetine sesleniyor. Bu ne büyük bir ganimettir.

Onu kabul edip yardımcı olmada acele et. Katiyyen geri durma" demiş. Emîr hanımının teklifini kabul etmiş. Ancak ben mi ona gideyim yoksa yanımamı mı çağırtayım diye tereddüt etmiş. Ona "buraya çağırtmanız doğru olmaz. Bilakis sizlerin onu evinde ziyaret etmeniz, ilme ve hayra çağıran davetçiye saygı göstermeniz gerekir" tavsiyesinde bulunulmuş.

Anlatıldığına göre, bir grup salih insanla birlikte ona bu tavsiyeyi yapan da aynı hanımmış. Bu tavsiyeyi kabul eden Emîr, Muhammed b. Suveylim'in evinde bulunan Üstad'ı ziyarete gitti. Yanına varıp, selam verdi ve sohbet etti. Sonra dedi ki: "Üstad Muhammed! Müjde sana, destekleneceksin, emniyet içinde olacaksın ve yardım edileceksin." Üstad da ona "sana da müjde olsun. Siz de yardıma mazhar olacaksınız, durumunuz güçlenecek ve güzel bir halde olacaksınız. Bu Allah'ın dinidir, kim ona yardım ederse Allah ta ona yardım eder. Kim ona destek olursa Allah ta onu kuvvetlendirir. Bunun neticelerini çok çabuk göreceksiniz" karşılığını verdi. Emîr devamla dedi ki: "Allah ve Rasûlü'nün dini üzerinde durmak, Allah yolunda cihad etmek için, size beyat edeceğim. Ancak destekleyip de Allah sizi Islam düşmanlarına karşı muzaffer kıldığında, beldemizden ayrılıp başka bir yere göç etmenizden korkarım." Üstad ona, "sadece bu hususta beyatlaşmıyorum. Sizinle kana karşı kan alınması, yıkmaya karşı yıkım yapılması ve bölgenizden katiyyen ayrılmayacağım hususunda beyatlaşıyorum" karşılığını verdi. Beldede kalacağı, onun yanında bulunup yardımcı olacağı ve Allah'ın dini galip gelene dek beraberinde Allah yolunda cihada katılacağına dair beyatlaştı. Beyat bunlarla akdedilmiş oldu.

Insanlar her yerden, Uyeyne, Araka, Menfûha, Riyad ve etraftaki diğer beldelerden gruplar halinde gelmeye başladılar. Der'iyye insanların her yerden hicret ettikleri bir yer oldu. Halk Üstad'ın haberlerini, Der'iyye'deki derslerini, Allah'a davetini ve irşadını birbirlerine aktardılar, neticede tek başlarına veya gruplar halinde buraya akın etmeye başladılar. Üstad Der'iyye'de büyük bir sevgi, yardım ve desteğe mazhar oldu. Burada akaid, Kur'an, tefsir, fıkıh, fıkıh usûlü, hadis, hadis ıstılahları, Arap edebiyatı, tarih ve diğer faydalı ilimler için dersler düzenledi. Her taraftan gruplar halinde insanlar kendisine geldiler. Genç olsun yaşlı olsun, Der'iyye'de ondan bilgilenip istifade ettiler. Burada umûmî ve özel pekçok ders

düzenledi. Der'iyye'de ilmi yaydı. Bu arada davete de devam etti. Ardından cihada başladı ve önemli kişilerle bu davaya katılmaları, bölgelerindeki şirki kaldırmaları hususunda yazıştı.

Önce Necd'lilerden başladı. Emirleri ve alimleriyle yazıştı. Keza Riyad emiri Dehhâm b. Devvâs ile beldesindeki alimler, Harac emiri ve beldesindeki alimler, Cenûb, Kasîm, Hâil, Veşm, Sudeyr ve diğer beldelerin alimleriyle yazıştı. Keza Ihsâ, Mekke, Medine alimleriyle de yazıştı. Yarımada dışında da Mısır, Şam, Irak, Hind, Yemen ve diğer yerlerin alimleriyle mektuplaştı. Yazışmayı devam ettirerek, çoğunluğun içine düştüğü şirk ve bidatleri anlatmayı sürdürdü. Diğer bölgelerdeki alimlerle yazışması, buralarda Allah'ın dinine yardım eden kimseler yoktu demek değildir. Bilakis buralarda da dine yardım eden kimseler vardı. Çünkü Allah Teâlâ bu dine her zaman yardım edenlerin bulunacağına kefil olmuştur.

Ayrıca Peygamberimizin buyurduğu üzere, bu ümmet içinde hak üzere bulunan ve ilahi yardıma mazhar olacak bir grup daima var olacaktır. Nitekim diğer pekçok bölgede de hakkı destekleyenler vardı, ancak biz şimdi Necd bölgesinden bahsediyoruz. Necd'de sayısını sadece Allah'ın bileceği kadar kötülük, fesad, şirk ve hurafe yayılmıştı. Oysa burada istikamet üzere olan alimler de vardı. Demek ki davete gayretli sarılmaları ve gerektiği gibi çaba sarf etmeleri takdir edilmemişti. Aynı şekilde Yemen ve Yemen dışında da hakka çağıran, bu yönde çabalayan, şirk ve hurafeleri görenler vardı.

Ancak Allah, Üstad Muhammed'inki gibi onların davetlerinin başarılı olmasını takdir etmemişti. Bunun da çeşitli sebepleri vardı elbette. Bir kısmı şunlardır:

1-Onlara yardım edip destekleyecek birinin bulunmaması.

2-Pekçok davetçinin Allah yolunda sabırlı olmaması, eziyetlere tahammül etmemesi.

3-Bazı davetçilerin uygun uslûb, münasip ifade, hikmetli kelam ve güzel öğütler kullanarak insanları yönlendirebilecek yeterli birikime sahip olmamaları.

Bunların dışında başka sebepler de söz konusudur. Yoğun yazışmalar, mektuplar ve cihad sebebiyle de Üstad'ın çabası şöhret bulup daveti her tarafı kaplamıştı. Mektupları gerek yarımadada ve gerekse yarımada dışındaki alimlere ulaşmıştı. Hindistan, Endonezya, Afganistan, Afrika ve Mağrib'te keza Mısır, Şam ve Irak'taki büyük bir insan topluluğu onun davetinden bu vesileyle etkilenmişlerdir. Buralarda da hakkı ve hakka daveti bilen pekçok davetçi vardı. Üstadın daveti kendilerine ulaşınca şevkleri arttı, kuvvet buldular.

Onlar da davetle ünlendiler. Üstad'ın daveti ise, gerek Islam aleminde ve gerekse bunun dışındaki dünyada şöhret bulup yayılmaya devam etmektedir. Nitekim kitapları, mektupları keza çocuklarının, torunlarının, yardımcılarının, gerek yarımadada ve gerekse hariçte kendisini destekleyen müslüman alimlerin pekçok çalışması bu son asırda basılmıştır. Keza daveti, terceme-i hali, kendisinin ve yardımcılarının durumlarına dair telif edilmiş çalışmalar da basılmıştır. Neticede bölgelerin ve şehirlerin çoğunda insanlar nezdinde şöhret bulmuştur. Malum olduğu üzere, herbir nimetin çekemeyeni, herbir davetçinin pekçok düşmanı olur. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: "Aldatmak için birbirlerine cazip sözler fısıldayan cin ve insan şeytanlarını her peygambere düşman yaptık. Rabbin dileseydi bunu yapamazlardı. O halde, onları iftiralarıyla başbaşa bırak." (el-En'âm/6, 112). Üstad da davetiyle meşhur olup, pekçok yazılar yazıp, kıymetli eserler telif ederek bunları insanlar arasında neşredince keza alimler onunla mektuplaşınca, hased eden bir grup ile düşmanlık besleyen ayrı bir grup ortaya çıktı.

Düşmanlık edip husumet besleyenler iki kısımdır:

1-Ilim ve din adına ona düşmanlık edenler.

2-Siyasi sebeplerle düşmanlık edenler ama bunu ilim ve din kisvesiyle gizleyenler. Bunlar Üstad'a düşmanlıklarını ortaya koyan alimlerin husumetini istismar ettiler ve "o hak üzere değildir; şöyledir, böyledir" dediler. Üstad ise davete devamla şüpheleri izale etti, delillerini açıkladı ve insanları **Kitab** ve **sünnet** temelli hakikatlara yöneltti. Onun için bazan "Hâricîdir" diyorlar, bazan da "icmayı bırakıp mutlak ictihad sahibi olduğunu iddia ediyor, kendisinden önceki alimler ve fakihleri önemsemiyor" diyorlar, bazan da başka şeyleri iftira ediyorlardı. Böyle yapanların bir kısmı ilim azlığından bunları diyordu. Bazıları da başkalarının sözlerine kapılıyordu. Diğer bir kısmı da makamlarını kaybetmekten korktuklarından siyasi sebeplerle düşmanlık gösteriyor, ama bunu, Islam ve din ile örtüyor, sözleri çarpıtıp saptıranların değerlendirmelerini kendilerine mesned ediniyorlardı.

Hasım olanları esasında üç kısma ayırmak daha doğru olur:

Birincisi, hakkı batıl, batılı hak gören şaşkın alimler. Bunlar kabirlerin üzerine türbe yapmayı, üzerlerine mescid inşa edilmesini, Allah dışında onlara dua edilip yardım dilenmesini ve benzeri şeyleri din ve doğru şey olarak kabul edip inanırlar. Bunları kabul etmeyenlerin de salihlere, velilere buğzettiklerini, dolayısıyla cihad edilmesi gereken düşmanlar olduklarını düşünürler.

Ikinci kısım, ilim ehli olup bu zatın durumunu bilmeyen, davet ettiği şey hakkında doğru bilgiye sahip olmayan fakat başkalarını taklid edip şaşkın saptırıcıların onun hakkında söylediklerine inanan; evliyaya, enbiyaya buğzettiği, onlara düşman olduğu, velilerin kerametlerini inkar ettiği şeklindeki suçlamalarında doğru söylediklerini sananlardır. Bunlar da Üstad'ı kınayıp, davetini yerdiler ve ondan yüz çevirdiler.

Diğerleri ise, mansıb ve makamlarını kaybetmekten korkanlardır. Bunlar Islam davetine yardımcı olanların ellerinin kendilerine uzanıp, makamlarından alaşağı edeceğinden ve beldelerini ellerinden alacağından korkarak düşmanlık etmişlerdir.

Üstadla hasımları arasındaki karşılıklı sözlü savaşlar, sataşmalar ve övünüşler sürdü gitti. Üstad onlara, onlar da üstada yazıyorlardı. Bu iş çocukları, torunları ve yardımcılarıyla davete hasım olanlar arasında da devam etti gitti. Öyle ki sonunda bunlar büyük bir mektuplar yığınını, reddiyeler mecmuasını oluşturdu. Bu mektuplar, fetvalar, reddiyeler biraraya getirilmiş ve yekûnu ciltler tutmuştur. Çoğu basılıdır.

Üstad davetine ve cihada devam etti. Der'iyye Emîri Muhammed b. Suûd da yardımını sürdürdü. Suûd ailesi bu hususta gerçekten cok gayret gösterdi. Cihad sancağı çekildi ve hicri 1158 (m. 1745) yılında kılıçla, sözle, açıklamayla, delille ve burhanla yürütülen cihad başladı. Davet daha sonra kılıçlı cihadla devam etti.

Malum olduğu üzere, Allah'a davet edenin, hakka yardım edip hakim kılacak bir kuvveti olmazsa, daveti pekçabuk söner, şöhreti kaybolur gider. Ardından yardımcıları azalır. Yine malum olduğu üzere, daveti yaymada, muârızları kahretmede ve hakkı muzaffer kılıp batılı yenmede silahın ve kuvvetin son derece etkisi vardır. Her zaman hakkı söyleyen Allah Teâlâ ne kadar da doğru buyurmuşlardır: "Biz peygamberlerimizi açık delillerle gönderdik; insanların adaleti ayakta tutmaları için beraberlerinde de kitabı ve mizanı indirdik.

Bir de pek sert olan ve insanlara pekçok menfaati olan demiri var ettik. Çünkü (demirden yapılan silahları düşmanlara karşı kullanmak suretiyle) Allah, kendisine (dinine) ve peygamberlerine, gıyaben kimlerin yardım edeceğini belli edecektir. Doğrusu Allah en büyük kuvvet sahibidir ve yegane galiptir.” (el-Hadîd/57, Allah Teâlâ bu ayette şunu beyan ediyor: Allah, peygamberleri, hakkı açıklayıp batılı izâle eden açık burhanlar ve hüccetlerle birlikte göndermiştir. Peygamberleriyle birlikte içinde açıklama, hidayet ve izah bulunan kitaplar da inzal etmiştir. Ayrıca onlarla birlikte mizanı indirmiştir. Mizan adalettir. Bununla zalime karşı mazlumun hakkı korunur, hak hakim kılınır, hidayet temin edilir, insanlar onun ışığında hakça ve adaletle muamele görürler. Allah demiri de indirmiştir. Demir pek serttir, onda cephe karşı gelene karşı kuvvet, durdurma ve engelleyicilik vardır. Demir hüccetin fayda vermediği, delilin kâr etmediği kimse için etkilidir. Demir hakkı hakim kılar, batılı kahreder. Böylesi durumlar için şu şiiri söyleyen ne de güzel demiştir:

Kur’an bir vahiydir Allah’tan
Meyledene gelince hak yoldan
Yalın ağızlı bir kılıçtır, keskin
Iki boyun damarını da koparan.

Kuvvet, cahilin keza hak yoldan sapan herkesin hastalığının ilacıdır. Selîm fıtrat sahibi akıllı insan açık delilden istifade eder, delil olunca hakkı kabul eder. Nefsine tabi olan zalime gelince, onu ancak kılıç yola getirir.

Evet, Üstad davet ve cihada sıkıca devam etti. Suûd ailesinden kendisine yardımcı olanlar desteklerini sürdürdüler. Hicri 1158 (m. 1745) yılından, Üstad 1206’da (m. 1791) vefat edene kadar cihad ve daveti sürdürdüler. Cihad ve çağrı yaklaşık 50 yıl boyunca hak için cenk, cidal, Allah ve Rasûlünün buyurduğunu izah, dine davet ve Allah Rasûlünün getirdiklerini aktarmakla devam etti. Sonunda insanlar itaat edip Allah’ın dinine girdiler, etraflarındaki türbeleri yıktılar, civarlarındaki mezarlar üzerinde inşa edilmiş mescidleri kaldırdılar, Şeriata yöneldiler, onu din edindiler, baba ve dedelerinden tevarüs ettikleri hukuki uygulama ve kanunları terk ettiler, hakka döndüler. Mescidler namaz ve ilim halkalarıyla ihya edildi, zekatlar verildi, halk ramazan oruçlarını tutmaya başladı.

Üstad, Allah Teâlâ’nın emir buyurduğu gibi ma’rûfu emretti, munkerden nehyetti. Artık şehirlerde, köylerde, yollarda, badiyelerde emniyet hakim oldu. Badiyeliler hadlerini bildiler ve Allah’ın dinine girip hakkı kabul ettiler. Üstad bunların arasında daveti yaydı ve onlara rehberler, sahra ve badiyelere de davetçiler gönderdi. Beldelere ve köylere de hocalar, eğiticiler ve kadılar gönderdi. Bu büyük hayır ve apaçık hidayet tüm Necd bölgesini kapladı, hak yayıldı, Allah’ın dini hakim oldu. Üstadın vefatından sonra çocukları, torunları, öğrencileri ve yardım edenleri davet ve cihada devam ettiler. Çocuklarının başında Abdullah b. Muhammed, Huseyn b. Muhammed, Ali b. Muhammed ve Ibrahim b. Muhammed gelir. Torunları içinde de Abdurrahman b. Huseyn, Ali b. Huseyn, Suleyman b. Abdillah b. Muhammed gibiler zikredilebilir.

Öğrencileri içinde de Hamd b. Nâsır b. Muammer. Ayrıca Der’iyye ve diğer yerlerdeki pekçok alim. Bunların hepsi davet ve cihada devam ettiler, Allah’ın dinini yaymayı, mektuplar yazmayı, eserler telif etmeyi, din düşmanlarıyla cihad etmeyi sürdürdüler. Bu davetçilerle hasımları arasında herhangi bir şey yoktu. Problem sadece şuydu: Davetçiler Allah’ı tevhide, ibadeti Allah’a has kılmaya, bu hal üzere berkarar olmaya, kabirler üzerinde inşa edilen mescid ve türbeleri yıkmaya, Şeriatı hakim kılmaya, onunla hayatı düzeltmeye, emr-i bi’l-ma’rûfa, nehy-i ani’l-munkere ve şerî hadlerin uygulanmasına çağrıyorlardı. Karşı çıkanlarla aralarındaki çekişmenin sebepleri bunlardı. Hülasa edersek, onlar insanlara Allah’ı

tevhîd yolunu gösterdiler ve bunu emrettiler. Halkı Allah'a şirk koşmaktan, şirke götüren sebep ve vesilelerden sakındırdılar. Şeriata tabi olmaya mecbur ettiler. Davet, açıklama, izah ve delili sunmadan sonra buna yanaşmayıp şirke devam eden emirlerle de cihad ettiler, hakka boyun eğip tabi olana dek hakimiyetleri altındaki beldelerin üzerine üzerine gittiler veyahutta kendisi ve beldesindeki ahaliyi kuvvet ve kılıçla hakka boyun eğdirdiler. Bunun yanında, Allah'ın haklarında bir delil inzal buyurmadığı kabirlere türbe yapmak, kubbe yapmak, hukuki sorunları halletmek için tağutlara gitmek, sihirbaz ve kahinlere sorular sorup verdikleri cevapları tasdik etmek gibi bidatler ve hurafelerden de insanları sakındırdılar. Allah tüm bunları Üstad ve yardımcıları eliyle ortadan kaldırdı. Mescidler yüce Kur'an'ın, temiz sünnetin, Islam tarihinin, faydalı Arapça ilimlerinin tedrisiyle ihya edildi. Insanlar müzakere, ilim, hidayet, davet ve irşadla meşgul olmaya başladı. Diğer bir kısmı ise, dünyalarıyla ilgili olarak ziraat, zanaat vb. işlerle uğraşırken diğer taraftan da ilim, amel, davet ve irşadla meşgul oldular. Hem dünya hem din. Dinini öğrenip müzakere ediyorlar, bunun yanında ziraatla tarlalarında, mesleklerinde veya ticaretlerinde meşgul oluyorlardı. Bir vakit dinleri için, bir vakit te dünyaları için ayırıyorlardı. Allah yoluna çağırıp insanları ona yönlendirmeleri yanında beldelerindeki geçerli meslek çeşitleriyle geçimlerini sağlıyorlar, beldeleri dışına çıktıklarında kendilerine yetecek nafakayı temin ediyorlardı.

Davetçilerin ve Suud ailesinin Necd bölgesindeki davetleri tamam olunca, davet Mekke'ye, Medine'ye ve yarımadanın güney kısımlarına uzandı. Mekke ve Medine'nin alimleriyle yazıştılar. Ancak davet bir fayda sağlamayıp, Mekkelilerle Medineliler önceden beri devam edegeldikleri türbeleri tazim, mezarlar üzerine türbe yapmak, türbelerin yanında şirk olan bir takım fiillerin işlenmesi, türbedekilerden yardım istemek gibi adetleri devam ettirdiler. Bunun üzerine, Üstad'ın vefatından 11 yıl sonra, Imam Suûd b. Abdilazîz b. Muhammed Hicaz'a doğru yürüyüşe geçti. Taiflilerle savaştıktan sonra Mekkelilere yöneldi. Esasında Suûd'dan önce Emîr Osman b. Abdirrahman el-Mudâyifî Tâiflilerle savaşmıştı. Der'iyye emîri olan Imam Suûd b. Abdilazîz'in gönderdiği Necd'li ve diğer bölgelerden oluşan kuvvetli bir orduyla birlikte onlarla karşı karşıya gelmişti. Bu ordunun yardımıyla Tâif'i ele geçirmiş ve Şerîf'in emirlerini buradan çıkarmıştı. Ardından Allah'a daveti burada başlatıp insanları hakka davet etmiş, şirki, cahil ve sefil bazı Taiflilerin ibadet ettiği Ibn Abbas'a ve diğer kimselere ibadeti yasaklamıştı. Emîr Suûd bunun ardından babası Abdulazîz'in emri üzerine Hicaz'a yöneldi. Iki ordu Mekke dışında karşılaştı. Mekke Şerif'i teslim veya Cidde'ye kaçmak dışında yapabileceği bir şey olmadığını anlayınca, Suûd ve beraberindeki müslümanlar şehre savaşsız girdiler. 1218 yılı Muharrem ayı başında (m. 1803 Nisan ortaları) Mekke'ye hakim oldular. Allah'ın dinine daveti burada hemen başlattılar ve Hz. Hadîce'nin ve başkalarının kabirleri üzerinde yapılmış olan türbeleri yıktılar. Türbe namına ne varsa yerle bir ettiler.

Mekke'de tevhîde davete başladılar ve ders verecek alimler, eğiticiler, rehberler ve şeriatla hükmedecek kadılar tayin ettiler. Az bir zaman sonra da Medine fethedildi. Mekke'nin fethinden yaklaşık 2 yıl sonra Suûd ailesi hicri 1220 (m. 1805) yılında Medine'ye hakim oldu. Iki Harem de Suûd ailesinin hakimiyeti altına girdi. Medine'de de eğiticiler, rehberler tayin ettiler. Burada adaleti hakim kıldılar ve şeriatın hükümlerini tesis ettiler. Halkla özellikle de fakirlere ve muhtaçlara yardım ettiler. Mal yardımında bulundular, sahip çıktılar. Allah'ın kitabını öğrettiler, hayra yönlendirdiler, alimlere saygı gösterdiler, onları eğitim ve irşada cesaretlendirdiler.

Haremeyn 1226 (m. 1811) yılına dek Suûd ailesinin hakimiyetinde bulunmaya devam etti. Daha sonra Mısır ve Türk orduları Suûd ailesiyle savaşmak ve onları Haremeyn'den çıkarmak için Hicaz'a akın etmeye başladılar. Bunun pekçok sebebi vardı. Daha önce geçtiği gibi, bunun sebebi, düşmanlar, çekemeyenler, basireti olmayan şaşkın alimler, bu daveti batırmak

isteyen ve makamlarını kaybetmekten, nefsani arzularının önüne geçilmesinden korkan bazı siyasilerdi. Bunlar üstad için, peşinden gidenler ve destek olanlar için yalanlar uydurdular ve "onlar Rasûlüllah'a, evliyaya buğzediyorlar, velilerin kerametlerini inkar ediyorlar" dediler. Keza peygamberlere bir takım eksiklik izafe ediyorlar diyerek iftiralar yaydılar. Bazı cahiller ve bunlara kananlar söylenenleri doğru kabul ettiler. Bunları sövmek, savaşmak ve Türklerle Mısırlıları savaşa kışkırtmak için malzeme olarak kullandılar. Sonra da fitneler ve savaşlar oldu. Mısır ve Türk orduları ile onlara katılanlarla Suûd ailesi arasında hicrî 1226 (m. 1811)'den 1233 (m. 1818)'e kadar uzun bir müddeti kapsayan süre zarfında Necd ve Hicaz'da savaşlar oldu. Bu 7 yılın tamamı, hak kuvvetleriyle batıl kuvvetleri arasında savaş ve mücadele ile geçti.

Özetlersek, Üstad Muhammed b. Abdilvehhâb Allah'ın dinini ilan, insanları Allah'ı tevhîde irşad, dine katılan hurafe ve bidatları reddetmek için kıyam etti. Ve yine insanları hakka tabi olmaya mecbur etmek, batıldan men etmek, ma'rûfu emretmek, munkerden nehyetmek için kıyam etti. Onun davetinin özeti işte budur. O akidede **selef**-i sâlihînin yolu üzeredir. Allah'a, isimlerine, sıfatlarına, meleklerine, peygamberlerine, kitaplarına, ahiret gününe, hayrı ve şerriyle kadere inanan birisidir. O tevhîd üzere Allah'a inanmada, ibadeti Allah'a has kılmada, zatına yakışır şekilde O'nun isimlerine ve sıfatlarına inanmada Islam imamlarının yolu üzeredir. Allah'ın sıfatlarını iptal etmez, O'nu mahlukatına benzetmez. Ölümden sonra dirilip kalkmaya, cezaya, hesaba, cennete-cehenneme ve diğer şeylere imanda da böyledir. Iman hususunda selefin düşündüğü gibi düşünür: Iman söz ve amelden müteşekkildir, artar ve eksilir, taatla artar, masiyetle azalır der. Bunların hepsi onun inandıkları şeylerdendir. O hem söz, hem de fiil olarak selefin yolu ve itikadı üzere idi. Onların yolundan kesinlikle ayrılmamıştır. Bu konularda bir mezhep veya bir ekole bağlı kalmamıştır. Sahabe ve onlara hakkıyla tabi olan **selef**-i sâlihînin yolundan gitmiştir.

Üstad Necd ve havalisinde bu düşünceleri ilan etmiş, buna davet etmiş, daha sonra da kabul etmeyip inatlaşanlarla mücadele etmiş ve savaşmıştır. Ta ki Allah'ın dini galip gelene, hak muzaffer olana dek.

Allah'a davette, batılı inkar etmede, ma'rufu emretmede, munkeri nehyetmede diğer müslümanlar gibiydiler ancak Üstad ve yardımcıları hakka davet ediyorlar, bunun yanında mecbur da tutuyorlardı. Batıldan nehyediyorlar ve bırakana kadar da baskı yapıyorlardı. O, bu yolla bidatleri ve hurafeleri inkarda son derece gayret gösterdi ve daveti sebebiyle Allah bunları izale etti. Az yukarıda zikredilen üç sebep ona düşmanlığın, insanlarla onun arasındaki çekişmenin nedenleriydi:

1-Şirki reddetmesi ve katıksız tevhîde çağırması.

2-Bidat ve hurafeleri reddetmesi: Kabirlere bina yapmak, buraları mescid edinmek, doğum günleri anmaları ve tasavvuf gruplarının çıkardığı bir takım asılsız şeyler gibi.

3-Ma'rûfu emretmesi, güç kullanarak ona uymaya mecbur etmesi: O, Allah'ın farz kıldığı ma'rûfa yanaşmayanı icbar eder, terk etmesi durumunda ceza uygulardı. Keza insanları munkerattan nehyeder ve yasaklar, cezalarını da verirdi. Insanları hakka uymaya mecbur tutardı, batılı yasaklardı. Hak işte bu şekilde galip gelip yayıldı, batıl da yok olup gitti. Insanlar çarşılarda, mescidlerde ve diğer yerlerde güzel bir yola ve istikamete girdiler. Aralarında bidat bilinmez, beldelerinde şirk bulunmaz, bulundukları yerlerde münker şeyler görülmez oldu. Aksine şehirlerine, yaşantılarına bakan insan **selef**-i sâlihîni, faziletli dönemler olan Peygamber, sahabe ve onlara hakkıyla tabi olanların dönemlerindeki yaşantıyı görür oldu.

Insanlar onların peşinden gittiler, sebat edip gayret göstererek bu yolda cihad ettiler. Üstad Muhammed'in vefatından uzun bir müddet sonra, çocuklarının ve yardımcılarının çoğunun vefatının ardından bazı sapmalar olunca sınama geldi. Allah Teâlâ'nın "bir millet kendini bozmadıkça Allah onların durumunu değiştirmez" (er-Ra'd/13, 11) ayetinin doğruluğu Türk ve Mısır devletleriyle imtihan olunma şeklinde tecelli etti. Allah Teâlâ'dan onların başlarına geleni günahlarına keffaret, öldürülenler için de şehadet ve yüksek makamlara yükselme olarak kabul buyurmasını niyaz ediyoruz.

Allah'a hamd olsun, onların daveti yayılarak bugüne kadar geldi. Çünkü Mısır kuvvetlerinin Necd'in altını üstüne getirip, halkı katledip ağır bir tahribat yapmalarının üzerinden birkaç sene geçmişti ki davet tekrardan canlanıp yayıldı. Bundan yaklaşık 5 yıl sonra Imam Türkî b. Abdillah b. Muhammed b. Suûd davetle kıyam etti, daveti Necd ve havalisinde yaydı. Alimler Necd bölgesine tekrar dağıldı. Imam buradaki Türkleri ve Mısırlıları beldelerden ve köylerden çıkardı. 1240 (m. 1824) yılında davet Necd'i kapladı. Der'iyye'nin tahrip edilip Suûd devletinin yıkılması 1233 (m. 1818) yılında olmuştu. Insanlar 1234 (m. 1819) yılından 1239 (m. 1823) yılına kadar yaklaşık 5 yıl boyunca anarşi, adam öldürme ve karışıklıklar içinde yaşadı. Ardından 1240 (m. 1824) yılında dağınık müslümanlar topluluğu Necd'de Imam Türkî b. Abdillah b. Muhammed b. Suûd'un başkanlığında biraraya geldi ve hak tekrar galip geldi.

Alimler köylere ve beldelere mektuplar yazarak insanları cesaretlendirdiler ve onları Allah'ın dinine davet ettiler. Mısırlılar ve avanelerinin marifetiyle yaşanan uzun savaşlardan sonra aralarında oluşan fitne söndü. Harpler son buldu, fitne ateşi söndü. Ardından Allah'ın dini tekrar galip geldi. Alimler bundan sonra ilim, irşad, davet, insanları hakka yöneltmekle meşgul oldular. Sonunda sular asıl mecralarına, insanlar da Üstad, talebeleri, çocukları ve yardımcıları zamanındaki hallerine döndüler. Davet 1240 (m. 1824) yılından bugüne kadar devam etti, hamdolsun.

Suûd ailesi, Üstad'ın ailesi ile Necd alimleri kendilerinden sonrası için halef bırakmayı sürdürdüler. Suûd ailesi imamet, Allah'a davet ve O'nun yolunda cihad için arkalarında halef bırakmayı sürdürdüğü gibi alimler de Allah'a davet ve O'na yöneltmek, hakka çevirmek için ardlarında halefler bırakmaya devam ettiler.

Haremeyn'e gelince, burası uzun müddet Suûd devletinden ayrı kaldı. 1343 (m. 1924) yılında tekrar onlara bağlandı. Imam Abdulazîz b. Abdirrahman b. Faysal b. Türkî b. Abdillah b. Muhammed b. Suûd bu iki yeri ele geçirdi. Bu iki belde bugüne kadar bu devletin idaresindedir, hamd olsun.

Allah Teâlâ'dan Suûd ve Üstad'ın neslinden hayatta olanlarla, bu ülkede ve başka yerlerde yaşayan müslüman alimleri istikamet üzere kılmasını, hepsini razı olduğu şeye muvaffak etmesini diliyoruz... Şüphesiz O herşeye kadirdir ve duaya icabet şanındandır.

Üstadın durumu, daveti, yardımcıları ve hasımlarına dair yaptığım konuşma burada son buluyor. Yardım istenecek olan Allah'tır. Ancak O'na dayanılır. Güç ve kudret Allah'ındır. Allah kulu ve rasûlü peygamberimiz ve imamımız Muhammed b. Abdillah'a, âline, ashabına ve onun hidayetiyle yol tutanlara salât etsin.